

tilintetgjøre Betydningen af saadanne Bestemmelser, hvorved man heelt tager Lyften bort fra Folk til en anden Gang at legere til og stifte saadanne Instituter, hvad vi dog meget maae ønske, at Folk skulle vedblive med. Men hvad der for mig er langt vigtigere, er noget ganske Andet. Naar jeg saa stærkt adværer mod dette Forslag, saa er det dog ikke saa meget, fordi jeg holder paa det Bestaaende. Jeg ønsker meget mere Forandringer i det Bestaaende, jeg skal villig indrømme, at her ere betydelige Midler tilstede, der i flere Retninger kunne faae en langt bedre Anvendelse, end de faae nu. Jeg kan vel ikke tiltræde den offentliggjorte Betænkning om Sorø Academi; men jeg indrømmer, at der ud af denne Capitalmasse kan gjøres langt Mere for Folkets aandelige Liv, end der nu gjøres. Ogsaa ved Communitetet har jeg mange Betæneligheder ved den nuværende Anvendelse; jeg anser det for misligt i den Grad at fremme Studeringer for ubemidlede Folk, som det skeer ved Communitetet; selv ved Universitetet kan der være Meget at gøre. Jeg skal saa villig som Noget gaae til betydelige Forandringer og Udvidelser af samtlige disse Institutioner og bidrage til, at der kan skee Omdannelser. Jeg vil endog gaae saa vidt, at jeg vil være tilbøielig til at ansee det for hensigtsmæssigt at slaae samtlige disse Institutioners og andre Midler, der ere henlagte til Underviisningens Fremme, sammen til en stor Underviisningsfond. Derved vilde der opnaaes mange betydelige Fordele, der kunde tilveiebringes en mere ligelig Anvendelse af de store Midler, her ere tilstede, de kunde mere komme alle Underviisningsgrene tilgode, der vilde kunne blive en mere omfattende, en hensigtsmæssigere, bedre og mere frugtbar Anvendelse end nu. Jeg skal fremdeles indrømme, at mindre Forandringer i de oprindelige Bestemmelser kan der være meget god Grund til, og at i mange Tilfælde er en Forandring ikke nogen Krænkelse af de oprindelige Bestemmelser; thi siden de bleve tagne, ere mange forskjellige Aiter ny Dannelse komne op ved Siden af den gamle lærde Dannelse, som dengang var den væsentlige og næsten den eneste, medens den nu kun

er een Form ved Siden af mangen anden Dannelse, der har ligesaa stort Krav og i dette Dilemma maaskee et større Krav paa Bidrag af det Offentlige. Jeg har i sin Tid stemt for at give Sorø Academiets Midler til Folkehøiskoler, og jeg vil stemme for mange andre betydelige Bidrag i disse Retninger; men for dette Forslag kan jeg ikke stemme. Naar jeg adværer imod at gaae ind derpaa, saa er det fremfor Alt, fordi jeg troer, at der er mange Medlemmer, der med mig maae dele Ansættelse om at kunne udrette Noget for Underviisningen. Lad os da bevare disse Midler, hvorved vi have det i vor Haand at gjøre det. Der kan spares paa enkelte Poster her, og der vil utvivlsomt vedblivende komme et Overskud, som man kan anvende paa andre Grene af Underviisningen. Jeg er dernæst overbevist om, at flere af disse store Fonds kunne faae langt større Indtægt, end de have nu. Jeg skal blot nævne, skjøndt jeg veed, at det er at være ved en om Streng, at der er betydelige Beløb, der ere udlaante til 4 pCt. til enkelte Private. Skjøndt jeg ikke vil bidrage til at sætte Rentefoden op, kan jeg ikke finde nogen Betænelighed ved, men maa tværtimod anbefale i alle disse Forhold at tage, hvad der er den naturlige Rente. Hvad man gjør ved kunstigt at tvinge enkelte Instituter til at holde Renten nede, har ingen Indflydelse paa de almindelige Forhold; men det er kun en Fører, man giver til enkelte Private paa hele Samfundets Bekostning. Kort sagt, her er mange forskjellige Maader, hvorved vi kunne faae ikke ubetydelige Midler til at opnaae Alt, hvad vi her ønske. Skulle vi nu uden videre under Finantslovens Behandling gaae hen og disponere over disse Midler uden at opnaae Fordeel derved, skulle vi ved heelt at opgive de særlige Fonds, Skuffesystemet, og drage dem ind i Statskassen til Glæde for Fremtidens Udvikling, tilintetgjøre, hvad vi nu kunne raade over? Det vil jeg ikke være med til. Der kan jo uregterlig siges Afskilligt for eller imod, om man virkelig skal holde saadanne særlige Fonds til Bedste for de aandelige Interesser, men saa at sig alle Nationer, hvilke Reformer de end have foretaget i deres Finantsvæsen,